

Ozan sənətinin “bülbülü”

Ustad aşıqlar saz sənətimizin döyünən ürəkləridir. Məşhur aşıq Bəylər Qədirov da belə aşıqlarımızdandır. O, öz sənəti ilə saz-söz aləmində silinməz izlər buraxıb. Sənətdə özünün dəst-xətti olub.

Bəylər şikəstə, ustadname, peşro (məclisin girişi) və digər məqamlara yarıdıcı yanaşmış, sənətə yeniliklər gətirib. Bu mənada Şirvan aşıq məktəbinin inkişafında onun xidmətləri danılmazdır. Aşıq Bəylərin oxuduğu “Şirvan şikəstəsi”ni yalnız yarıqlı əs xirdalıqlarına malik olan aşıq və xanəndələr ifa edə bilər.

Aşıq Bəylərin “Peyvənd şikəstə”si, “Kərəmi”si, “Peşro”su əvəzolunmaz ifalar kimi tanınır. Onun müəllifi və mahir ifaçısı olduğu şux, oynaq “Kəndimiz” mahnısı bu gün də müxtəlif tədbirlərdə, el şənliklərində sevilə-sevilə ifa olunur.

Mən özüm də Aşıq Bəylərin ifalarını təkrar-təkrar dinləyib xüsusi zövq alıram. Onun səsi insanı sirlə-sehri bir aləmə aparır. Bəylər Qədirovun sinəsi aşıq sənətimizlə bağlı yazılmış kitab kimi məclislərdə vərəq-vərəq açılırdı. Danışdığı “Abbas və Gülgəz”, “Koroğlu”, “Əsli və Kərəm” dastanları çoxlarının yaddaşındadır. O dastanları obraza girərək, şirin bir avazla tamaşaçılara çatdırıb. Bu dastanlar indi də Azərbaycan Radiosunun “Qızıl Fond”unda saxlanılır.

...Bəylər hələ kiçik yaşlarından saza-sözə könül verib və sənətin sirlərinə inadla yiyələnib. Atasının yaxın dostu, Şamaxının Cəyirli kəndindən olan Aşıq Abbasdan dərs alıb. Şifahi xalq ədəbiyyatına erkən yaşlarından maraqlı göstərmiş. El şairlərinin şeirlərini, dastanlarımızı həvəslə oxuyub öyrənib. Özü də bədahətən sözü-sözə qoşub şeirlər deməyə başlayıb. Klassik aşıq ədəbiyyatının ənənələrinə söykənən şeirləri mətbuatda işıq üzünə çıxıb, yayılıb. İndi bir çox qoşma və gəraylılarını onun yetirmələri olan Şirvan aşıqları el şənliklərində, məclislərdə oxuyurlar. Yeri gəlmişkən, Aşıq Bəylər Rza Qobustanlının, Mirzəlinin, Ağababa Bədəlovun, Aslan İsmayılovun, oğlu İxtiyar Qədirovun və onlarca

başqa aşıqların ustadı və müəllimi olub. O, təkcə Şirvan–Muğan məktəbi yox, eyni zamanda Gəncə–Tovuz və Göycə–Borcalı məktəblərinə məxsus olan klassik aşıq havalalarını da özünəməxsus ustalıqla ifa edib.

Aşıq Bəylər yüksək ifaçılıq qabiliyyəti və istedadı sayəsində qısa zamanda Azərbaycanın hər yerində tanınıb. Onun səsi-sorağı Azərbaycanın hüduqlarından kənarda da geniş yayılıb. Daha geniş üfqləri fəth edərkən İranda və Türkiyədə də sevilib. Beləcə, ömrünün sonunadək sənəti ilə baş-başa qalıb. Bülbül kimi cəh-cəh vuran şirin zəngülələrinə görə aşıq sənətinin “bülbülü” adlandırılıb. Onun zəngüləsində çeşmələrin həzin zümzüməsi, çayların məcrasına sığmayan, çoşub daşan səsi var idi.

Aşığın repertuarında əsas yer tutan “İbrahim peşrosu”, “Misri Koroğlu”, “Şəşəngi”, “Döymə Kərəmi”, “Ordu-badi”, “Şakir gözəlləməsi”, “Qara qafiyə”, “Göyçə gülü”, “Aran gözəlləməsi”, “Kərəmi”, “Peyvəndi”, “Şirvan şikəstəsi” və başqa ifaları bu gün də yaddaşlarda muncuq kimi sıralanır, sapa düzülür.

Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin sədri, Əməkdar Elm Xadimi, professor Məhərrəm Qasımlı söhbət zamanı ustad Aşıq Bəylərin yüksək ifaçılıq bacarığından və istedadından söz açdı. Onun 20-ci əsr aşıq sənətinin inkişafında oynadığı rolun əhəmiyyətini xüsusi qeyd etdi. Bildirdi ki, aşıq Bəylər mükəmməl aşıq olub və Şirvan aşıq mühitinin bütün göstəricilərini özündə ehtiva edib. Aşığın pərəstişkarları respublikamızın nüfuzlu konsert salonlarında onun ifalarını dəfələrlə dinləyib. “Ustad sənətkar şikəstə havalalarının mahir ifaçısı idi, bənzərsiz səsi, avazı vardı,” – deyərək Məhərrəm Qasımlı əlavə etdi.

Professor, eyni zamanda onun yaradıcılığında maraqlı məqamlara toxundu.

Dedi ki, Bəylər Qədirov həm də ustadname, müxəmməs, gözəlləmə kimi aşıq şeir şəkillərində onlarca sanballı əsəri var. Onun yaradıcılığı aşıq şeirimizdə özünə yer alan dolğun nümunələrdir. “Azərbaycan-ana yurdum” şeirində olduğu kimi:

***Tamaşa istəsən, tamaşa burda,
Bürünüb pərilər qumaşa burda,
Çox ömür istəsən, gəl yaşa burda,
Aşıq Bəylər mahnı qoşar bu yerdə
Azərbaycan – ana yurdum!..***

Aşıq Bəylər Qədirov respublika və beynəlxalq səviyyəli tədbirlərdə Azərbaycan aşıqlarını uğurla təmsil edib. O, aşıqların II və III qurultaylarının, Moskvada keçirilmiş Azərbaycan mədəniyyəti günlərinin iştirakçısı olub.

Aşıq Bəylər Qədirovun əslən Şamaxının Çuxanlı kəndindən olan nəslini 1902-ci ildə Şamaxıda baş verən zəlzələdən sonra Salyan rayonuna köçərək orada yeni bir Çuxanlının təməlini qoyub.

O özü 20 yaşlarından sənətə gəlişi ilə məclislərdə başa çəkilib. Xalq yaradıcılığı və aşıq sənəti sahəsində xidmətlərinə görə, müxtəlif medal, fəxri fərman, digər mükafat və təltiflərə layiq görülüb. Ömrünün sonuna kimi sazı sinəsindən yerə qoymayıb.

Ustad aşıq 3 iyun 1997-ci ildə göldüğü Çuxanlı kəndində vəfat edib. Dövrünün ustad aşığı, şairi, dastançısı kimi sevilən Bəylər Qədirovun adı onu tanıyanların yaddaşında xoş xatirələri ilə yaşayır.

***Həzi HƏSƏNLİ,
şair-publisist***